

СТАН РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ГУМАНІЗМУ В ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ

Сергій ГУМЕНЮК

*Тернопільський національний педагогічний університет
ім. Володимира Гнатюка*

Мета дослідження: виявити стан взаємовідносин суб'єктів процесу фізичного виховання з позицій принципу гуманізму.

Методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення літературних джерел, опитування, педагогічне спостереження та бесіди.

Анотація. В статті представлено результати анкетування учнів 10–11 класів загальноосвітніх шкіл (ЗОШ) I–III ступеня Західного регіону України, для виявлення стану гуманізації процесу фізичного виховання. За даними анкетування учнів зроблено висновок, що навчально-виховний процес з фізичної культури повинен базуватися на принципі гуманізму. Також встановлено, що 39,6% вчителів реалізує на практиці принцип гуманізму і 49,6% вчителів використовує демократичний стиль проведення уроків фізичної культури.

Ключові слова: анкетування, гуманізація, вчителі фізичної культури, учні.

Постановка проблеми. Проголошення державної незалежності України та перехід від тоталітарного до демократичного суспільства вимагає реформування усіх сторін життєдіяльності людини. Стратегічний напрям суспільних змін в Україні зафіксовано в Конституції України [1]. Зокрема, в статті 3, людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю. Зміст і спрямованість державної політики визначають гарантії прав і свобод людини. Стаття 23 Конституції орієнтує на виховний ідеал сучасного українського суспільства. З одного боку, громадянин реалізує своє право на вільний розвиток особистості, а з іншого, поважає право на вільний розвиток всіх людей та має обов'язки перед суспільством. Ці позиції мають визначальний методологічний вплив на систему освіти та виховання. У зв'язку з цим стають пріоритетними соціальні та педагогічні проблеми гуманізації навчально-виховного процесу, зокрема це стосується і сфери фізичної культури.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Важливим чинником в цьому аспекті є прийняття Національної доктрини розвитку фізичної культури і спорту в Україні (Київ, 28.09.2004 р., №1148/2004), яка орієнтує українське суспільство на поетапне формування ефективної моделі розвитку фізичної культури і спорту на демократичних та гуманістичних засадах, а також формування гуманістичних цінностей молоді та створення умов існування для її всебічного, гармонійного розвитку[2].

Водночас актуальність нашого дослідження зумовлена відсутністю теоретично обґрунтованих та експериментально перевірених шляхів реалізації принципу гуманізму в процесі фізичного виховання школярів, які дозволять розв'язувати не тільки специфічні, але і загальні завдання соціальної системи виховання.

Зважаючи на викладене ми поставили собі за мету виявити стан взаємовідносин суб'єктів процесу фізичного виховання з позицій принципу гуманізму.

Методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення літературних джерел, опитування, педагогічне спостереження та бесіди.

Результати дослідження та їх обговорення. Для виявлення стану гуманізації процесу фізичного виховання нами проводилося опитування учнів 10–11 класів загальноосвітніх шкіл (ЗОШ) I–III ступенів Західного регіону України, за допомогою групового анкетування напівзакритого типу. В опитуванні взяли участь 400 учнів, чоловічої і жіночої статі.

Анкета складалася з трьох частин: вступної, демографічної та основної. У вступній частині була представлена інформація про установу від якої проводиться дослідження, повідомлялося завдання дослідження і його значення для теорії і практики фізичного виховання, роль

правдивості відповідей респондента та анонімність анкети. В демографічній частині з'ясувалась паспортна характеристика учнів.

Основна частина анкети складалась з питань, покликаних визначити взаємовідносини учнів і вчителів у процесі фізичного виховання. Питання цієї частини умовно були поділені на три групи.

До першої групи входили питання, що визначали ставлення школярів до уроку фізичної культури.

У процесі аналізу результатів анкетування виявлено різний інтерес до занять з фізичної культури, зокрема, на питання "Чи подобається Вам займатися на уроках фізичної культури?" 56,4% школярів дали позитивну відповідь, 12,6% учнів – відповіли "Ні", а 31,0% – "Інколи".

Причиною відсутності такого бажання може бути стиль проведення уроку фізичної культури, оскільки як свідчить анкетування, 31,6% вчителів використовують авторитарний стиль, 49,6% дотримуються демократичного ведення уроків фізичної культури, ліберальний стиль притаманний 18,6% вчителів.

На запитання "Чому Ви відвідуєте уроки фізичної культури?" 54,6% відповіли, що усвідомлюють необхідність займатися фізичною культурою; 19,4% – заради успішності у навчанні; 26,0% відвідує уроки виконуючи один із обов'язків учня.

Варто звернути увагу на те, що 73,8% школярів вагомим чинником підвищення продуктивності уроків фізичної культури, а також зростання інтересу до них вважають покращення матеріально-технічної бази та спортивного інвентаря. 21,6% респондентів одержали б задоволення від занять на уроках фізичної культури якщо змінити ставлення до них вчителя.

Друга група питань була спрямована на виявлення гуманних взаємовідносин між вчителями і учнями.

У результаті аналізу відповідей на цю групу питань (рис. 1) з'ясовано, що принцип гуманізму реалізується на уроках фізичної культури не повною мірою. На думку 39,6% учнів, вчителі фізичної культури діють відповідно до вимог принципу гуманізму, 26,4% школярів вважає, що шкільні спортивні педагоги не дотримуються положень цього принципу, а 36% респондентів відповіли, що вчителі фізичної культури роблять це "інколи".

Лише 36,2% учнів вважають, що їх особисті інтереси щодо рухової активності в процесі проведення уроків фізичної культури враховуються вчителем, 35,2% опитаних відповіли що їх інтереси взагалі ігноруються.

Нажаль, в сучасній школі не рідко можна зустріти антигуманні прояви ставлення вчителів фізичної культури до учнів. Про це свідчать і наші спостереження, та відповіді учнів 26,2% яких визнали, що вчителі використовують антигуманні покарання на уроках фізичної культури і що особливо шкідливо як покарання використовуються додаткові фізичні навантаження, а на образливе ставлення вчителів до себе звертають увагу 36,2% школярів.

Варто зауважити, що задоволені ставленням вчителів фізичної культури до себе залишається лише 59,2% опитаних, 15,6% вказали на негативні тенденції у взаємовідносинах.

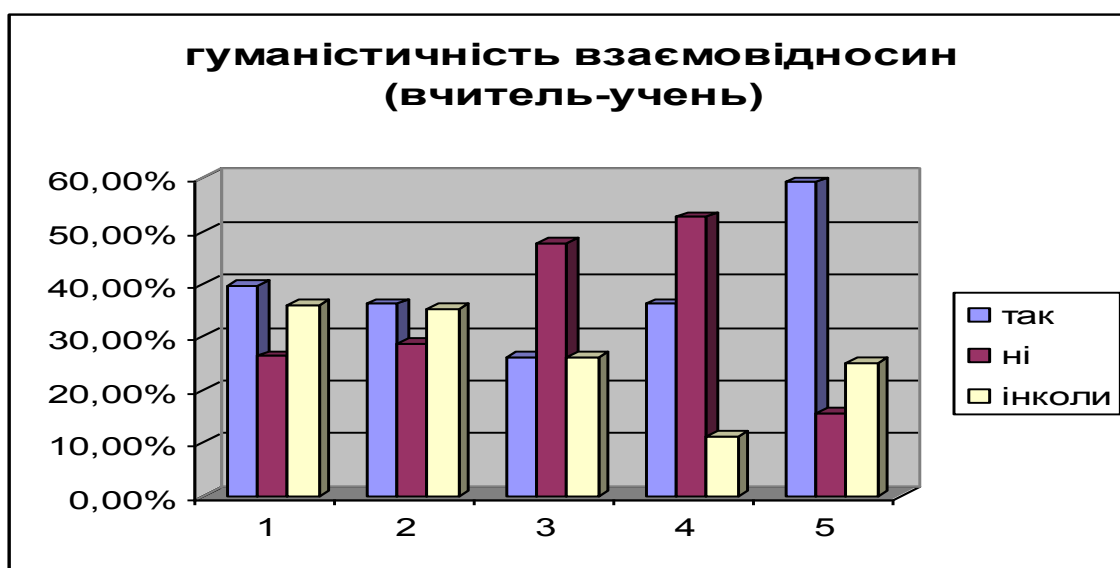

Рис. 1. Діаграма стану реалізації принципу гуманізму

Примітка:

1. «На Вашу думку, чи реалізує вчитель фізичної культури принцип гуманізму при проведенні уроків фізичної культури?»
2. «Чи враховують Ваші особисті інтереси щодо рухової активності при проведенні уроків фізичної культури?»
3. «Чи використовує вчитель фізичної культури фізичні покарання або додаткові фізичні навантаження по відношенню до Вас чи інших учнів?»
4. «Чи траплялися випадки, коли вчитель фізичної культури ображав Вас чи інших учнів своїми діями при проведенні уроків фізичної культури?»
5. «Чи задоволені Ви ставленням вчителя фізичної культури до Вас?»

Питання третьої групи спрямовані на визначення шляхів реалізації принципу гуманізму на сучасному етапі розвитку шкільної фізичної культури і спорту.

Отримані дані виявили, що бесіди на уроках фізичної культури з метою пропаганди здорового способу життя молоді проводилися лише з 31,6% респондентів, а про повну їх відсутність зазначили 34,2% школярів.

Слід зауважити, що далеко не всі вчителі фізичної культури надають можливість учням брати активну участь у формуванні змісту навчально-виховного процесу, підборі засобів і форм занять, про що стверджують 35,2% респондентів. Лише 39,2% школярів вважають що вчителі фізичної культури враховують побажання учнів у процесі формування змісту уроку, а 47,8% учнів залучають до проведення фрагментів уроку фізичної культури (рис. 2).

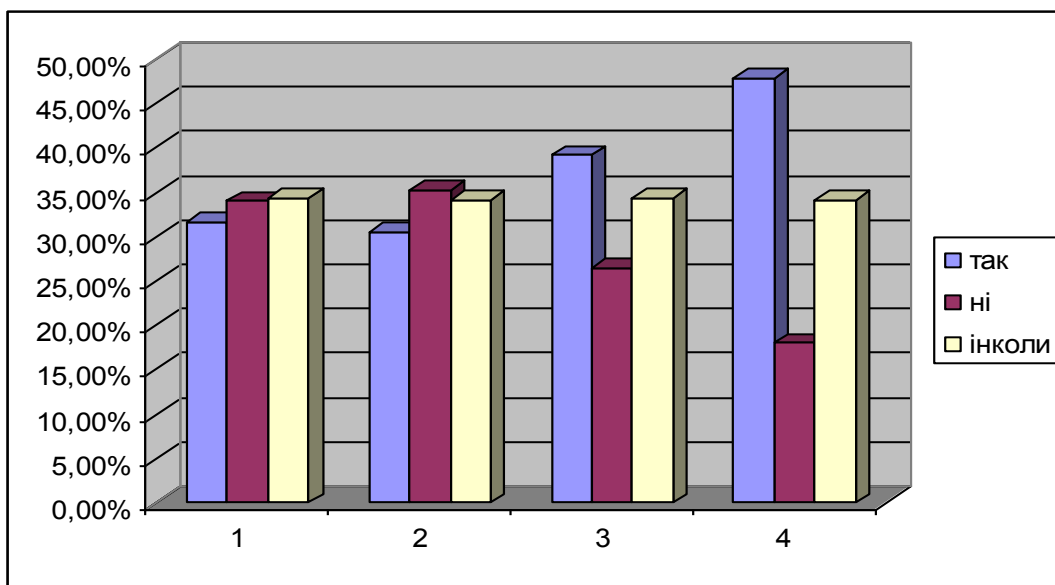

Рис. 2. Результати реалізації принципу гуманізму

Примітка:

1. «Чи проводить вчитель фізичної культури з учнями бесіди, метою яких є пропаганда фізичної культури і спорту?»
2. «Чи надається Вам можливість брати активну участь у формуванні змісту, підборі засобів, виборі форм занять?»
3. «Чи прислухається вчитель фізичної культури до побажань учнів щодо змісту уроків фізичної культури?»
4. «Чи залучає вчитель учнів Вашого класу до проведення фрагментів уроку фізичної культури?»

Найбільш ефективна педагогічна концепція, на думку Бондаревської [4] будується на принципі гуманізму. Така організація навчальної діяльності учнів дозволить гуманізувати процесу фізичного виховання і виховати гуманні якості в учнів, покращити взаємовідносини між вчителями і учнями, а також між окремими учнями.

Висновки

1. На думку абсолютної більшості 96,5% учнів навчально-виховний процес з фізичної культури повинен базуватися на принципі гуманізму.
2. Принцип гуманізму на практиці реалізує менша половина 39.6% вчителів фізичної культури.
3. Майже половина 49.6% вчителів використовує демократичний стиль проведення уроків фізичної культури.
4. У навчально-виховному процесі з фізичної культури 36.2% вчителів ображають учнів.
5. Лише 35.2% вчителів фізичної культури надають можливість учнівській молоді брати участь у формуванні змісту, підборі засобів, виборі форм занять.

Подальші кроки у дослідженні проблеми реалізації принципу гуманізму передбачають: розробку педагогічних умов гуманізації процесу фізичного виховання та виховання гуманних якостей особистості учнів у цьому процесі.

Література

1. Конституція України. – Харків, вид-во “Фоліо”, 2003. – 47 с.
2. Офіційний вісник України №39. – Київ-2004. “Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту”. – 23 с.
3. *Шиян Б.М.* Теорія і методика фізичного виховання школярів. Частина 2. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 272 с.
4. *Бондаревская Е.Н.* Гуманистическая парадигма личностно-ориентированного воспитания // Педагогика: 1997. – №4. – С. 2 – 7.

СОСТОЯНИЕ РЕАЛИЗАЦИИ ПРИНЦИПА ГУМАНИЗМА В ПРОЦЕССЕ ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ ШКОЛЬНИКОВ

Сергей ГУМЕНЮК

*Тернопольский национальный педагогический университет
им. Владимира Гнатюка*

Цель исследования: выявить состояние взаимоотношений субъектов процесса физического воспитания из позиций принципа гуманизма.

Методы исследования: теоретический анализ и обобщение литературных источников, опрос, педагогическое наблюдение и беседы.

Аннотация. В статье представлены результаты анкетирования учеников 10–11 классов общеобразовательных школ (ООШ) I–III степени Западного региона Украины, для выявления состояния гуманизации процесса физического воспитания. По данным анкетирования учеников сделаны выводы, что учебно-воспитательный процесс из физической культуры должен базироваться на принципе гуманизма. Также установлено, что 39,6% учителей реализует на практике принцип гуманизма и 49,6% учителей использует демократический стиль проведения уроков физической культуры.

Ключевые слова: анкетирование, гуманизация, учителя физической культуры, ученики.

**STATE OF REALIZATION OF PRINCIPLE OF HUMANISM
IN THE PROCESS OF PHYSICAL EDUCATION OF SCHOOLBOYS**

Sergiy GUMENYUK

Volodymyr Gnatyuk Ternopil National Pedagogical University

Research purpose: to expose the state of mutual relations of subjects of process of physical education from positions of principle of humanism.

Research methods: theoretical analysis and generalization of literary sources, questioning, pedagogical supervision and conversations.

Abstract. In the article the results of questionnaire of students are represented 10–11 classes of general schools of the I-III degree of the Western region of Ukraine, for the exposure of the state of humanization of process of physical education. From data of questionnaire of students a conclusion is done, that an educational-educate process from a physical culture must be based on principle of humanism. It is set also, that 39,6% of teachers will realize in practice principle of humanism and 49.6% of teachers uses democratic style of conducting lessons of physical culture.

Key words: questionnaire, humanization, teachers of physical culture, students.